

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:886

av **Anna Vikström och Ida Karkiainen (båda S)**

Försäkringskassans terminologi

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av en enkel och begriplig terminologi för Försäkringskassan vid kommande förändringar i berörd lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I Språklagen från 2009 står det att språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt och att myndigheter har ett särskilt ansvar för att svensk terminologi inom deras olika fackområden finns tillgänglig, används och utvecklas. Det gör Försäkringskassan, som har ett väl utvecklat och pågående arbete med sitt språk och sin terminologi i dokument och texter. Men det arbetet är begränsat av den terminologi som finns i lagstiftning, t ex för olika typer av förmåner/ersättningar. Vissa benämningar på ersättningar är tydliga och lättförståeliga, medan andra benämningar är ologiska och svårförståeliga. Invånare förväntas förstå de olika ersättningarna – vad de är, vad de innebär och olika typer av regler. Inspektionen för Socialförsäkringen som granskat akter, påpekar att användningen av oförklarade fackuttryck förekom i 40 procent av brev till invånare och att de ofta gör beslut näst intill obegripliga. Om terminologin är ologisk – om t ex ersättningar har snarlika eller ologiska benämningar – så blir besluten mycket svårare att förstå, både för invånare och andra intressenter.

Trots en mycket ambitiös hemsida med många förklaringar så kan benämningarna ge ett rörigt intryck och i värsta fall skapa missförstånd. Ett flertal olika ersättningar har liknande namn men helt olika innebörd. Andra ersättningar har mycket generiska men otydliga benämningar. Det kanske fanns en logik tidigare för att benämna ersättningar med ”bidrag”, ”penning”, ”stöd” eller ”tillägg”, men denna logik måste ha övergivits med tiden. Om man till exempel har en funktionsnedsättning så kan man få fyra olika ersättningar, två tillägg, ett skydd, ett stöd och två bidrag. Ett annat exempel är ”sjukpenning” som i Rikstermbanken definieras som ”ersättning vid sjukdom”. Man skulle kunna tro att det är detsamma som sjukersättning, men det har en helt annan definition: ”ersättning till försäkrade som är 30–64 år och vars arbetsförmåga är stadigvarande nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan”. I andra fall är benämningarna direkt missvisande, t ex aktivitetsersättning, som i alla fall enligt Riksrevisionen är en ersättning utan aktivitet. Skälet till dessa otydliga och varierande benämningar för att beskriva Försäkringskassans olika ersättningar kan ha olika orsaker, och den mest troliga är att det inte har varit prioriterat att ha en enhetlig terminologi och att ersättningar beslutats om under en längre period. En annan kan vara önskan att profilera sina politiska beslut i nya lagar, t ex jämställdhetsbonus. Ytterligare en anledning kan vara att ge företeelser ett namn som signalerar något annat än vad den egentligen innehåller (t ex rehabiliteringskedja). Men detta är olyckligt, då resultatet blir en terminologi som ser ut som ett lapptäcke och inte hänger ihop. I kombination med varandra blir uttrycken ofta ännu svårare att förstå. Försäkringskassan måste hantera svåra begrepp som t ex arbetsförmåga, och i kombination med ologiska och otydliga benämningar på ersättningar kan det bli väldigt svårt att förstå för enskilda, även om man förklarar uttrycken. Man vinner inte val på att mynta nya ord för ersättningar från Försäkringskassan, som i förlängningen bara skapar förvirring och otydlighet för invånare. En del kan invända mot detta resonemang med argumentet att det är reglerna som är otydliga, inte terminologin. Vi menar att om terminologin också är otydlig så blir förståelsen av innehåll och motiv i regler och beslut ännu svårare.

Det är angeläget att kommande förändringar av Försäkringskassans ersättningar skapas med respekt för en enhetlig terminologi, även av ansvariga för lagstiftningen. Det kan till exempel innebära att även terminologin i förslagen får bedömas av experter före beslut, liksom själva innehållet bedöms av experter.

Anna Vikström (S)

Ida Karkiainen (S)